Baranyi Tibor Imre

A SEMMI NEMLÉTE ÉS A HELYES TÖREKVÉS VALÓSÁGA

„(…) miért veszélyeztetjük magunkat minden pillanatban? Minden nap a halál révén állok."

1Kor 15,31

A haladás és fejlődés téveszméje, valamint a gyakorlati materializmus mentén a modern világ létezővé tett egy olyan „valamit", amit úgy nevezett el, hogy a *semmi*. A „semmi" egy babonás elgondolás (létező) – veti fel egy barátunk –, amely emberek tömegeit képes rettegésben tartani olyan tudati lényként, amely kizárólag a ellenőrizetlen, kívülről beléptetett gondolatokban tenyészik, és amelynek a létezéséről a jelenkorban lassan mindenki meg van győződve. Talán nem meglepő, hogy a semmi fogalma csak a modern világban futott be ilyen lenyűgöző karriert. A tradicionális világ nagyjából addig az időpontig, amíg a modernitás teret nem nyert, nem ismerte a semmi fogalmát, s az ebből kilépő megsemmisülés sötéten drámai érzését sem. Nem félt a megsemmisüléstől, mert „megsemmisülés" számára nem létezett, tudniillik mindent úgy tapasztalt, beleértve minden eltávozott létezőt, hogy azok átváltozott formában, de továbbélnek. A modern ember ezzel ellentétben retteg a megsemmisüléstől, a halottaira megsemmisültként gondol, ugyanis babonás, szuggesztíve és mondhatni „kívülről" fenntartott gondolataiban a megsemmisülést egy objektum, a test elpusztulásával köti össze.

Mára a semmi, a megsemmisülés a modernkori vakság legfontosabb „gyökér*mantrái*" (ellen*mantrái*) lettek. Mi több, ezen fogalmak valóságossá válása olyan ellen*ászanák*kal – a megsemmisülés irányába állított '(tudati) tartásokkal' – kapcsolatos, amelyek szuggesztív erők segítségével gondoskodnak a megsemmisülés érzésének ellen*ászana*i értelemben felfogott megtartottságáról. A jelenkori vagy modern sötétségről így elmondható, hogy megteremtett egy olyan „ördögi" valamit – a semmit –, amivel szinte korlátlan módon rettegésben tarthat szinte mindenkit. Ez a félelmekben tartottság úgy is értelmezhető, hogy végül is a semmitől, a megsemmisüléstől való rettegés áll a modern világ hálóját szövő szuggesztív manipulációk hátterében, mint az összes manipulációt létrehozó ellenistenség ellen-mágikus álteremtése. Más szavakkal a semmi fogalmának legyártásával, mely a tudatosságot a tudattalanság álcentrumához kapcsolta, a modern vakság megteremtette azt a valamit, aminek semmi valóságalapja nincs, nevezetesen a semmiben megvalósuló megsemmisülés ideátlanságát.

A tradicionális felfogásban totális megsemmisülés *posztmortális* ('halál utáni') vonatkozás-

ban gyakorlatilag nincs: és ez még egy hatékony ellenbeavatás és ellenmegvalósítás esetén is igaz. (Noha kétségtelenül voltak és lehetnek olyan sötét ellenmegvalósítási irányzatok, amelyek éppenséggel ennek elérését célozták meg.) *Halál utáni megsemmisülés nincs*. A formanélküli pokol masszaszerű szubsztrátumába való halál utáni zuhanás sem jelent megsemmisülést, mindössze az infernális lehetőségek egyik legalsóbb módozatát képviseli.

A saját megsemmisülés lehetetlenségének kimondása nem jelent indokolatlan eszkatológiai optimizmust. Aki az életben nem tudja önmagát abszolút Alanyként felismerni, vagy vallási nyelvre fordítva, aki az életben nem tud egy Isten-közeliséget megvalósítani, annak az a halálban sem fog menni, és a halál után sem. A halál utáni akciók mára a szélsőségesen különleges lehetőségek körébe esnek, amellyel a modern ember gyakorlatilag nem számolhat. Akaratlagos megsemmisüléssel szintén nem. Akaratlagosan még olyan apróságok sem működnek, mint egy tárgy érintés nélküli mozgatása, nemhogy a totális megsemmisülés, ami így gyakorlatilag nonszensz. Bizonyos felfogásokban megjelenik a megsemmisüléssel való kvázi-„fenyegetés" a modern ember vonatkozásában, de ennek mintegy didaktikus okai vannak. Ha azonban ezt az ember mintegy magára nézve úgyszólván elhiszi, annak beláthatatlan negatív, ellenszellemi következményei lehetnek. A halál utáni világ imaginárius exteriorizációját ('kivetítését', 'külsővé tételét') ugyanaz végzi, mint a jelenlegi világét. És ennek milyensége a birtokolt tudati erők kérdése. *Posztmortális*an (a 'halál után') létrendileg nem lesz jobb a helyzet, mint *premortális*an (a 'halált megelőzően'). Igaz, rosszabb sem. Ezért beszél az összes hagyomány a leélt életnek megfelelő és annak függvényében előálló túlvilági lehetőségekről: szimbolikusan „mennyről" vagy „pokolról". Ezek nem helyek valahol, hanem – főként halál utáni, de bizonyos értelemben már az életben is tapasztalható – tudatállapotok. Mondani sem kell, hogy például a *Bardo Thos Grol* (az úgynevezett *Tibeti Halottaskönyv*) által is leírt legmagasabb lehetőségre várni a halálban – „önmagát Önvalóként megragadni" – naivitás, amennyiben ez a halál előtt nincs gyakorlatilag legalább a kvázi-aktualitás fokán megvalósítva. És – alább szállva, de nagyon magasan maradva – ha már most nincs valaki analogikusan a „mennyországban", és tegyük fel most meghal, hogyan gondolhatná, hogy a túlvilágban (ami szintén egy – más alapfeltételekkel rendelkező – tudatállapot megnevezése) a „mennyországba" kerül? E lényegi vonatkozásban főként a magát „vallásosnak" valló nyugati ember számára érdemes önvizsgálatként felvetni, hogy egy nap mennyit gondol Istenre. Hányszor van a princípiumok princípiumának a tudatában egy nap folyamán? A reális válasz – többnyire még elkötelezettekénél vagy „gyakorlóknál" is – lesújtó lesz. És ez mitől lenne egy csapásra jobb a halál után?

„A hagyományellenes szemlélet ideológiai-teoretikus alapja, vagy ha úgy tetszik, a modernitás három legfőbb dogmája: az ember állat, a világ és a társadalom automatikusan fejlődik, és az ember megsemmisül a halálban".

Megsemmisülés nincs, bár ennek ellenkezőjét hihetetlen intenzitású erők próbálják elhitetni immáron az egész földi-emberi világgal, s e szuggeratív elhitetés eredményessége a modern sötétség alapját képezi.

A hagyományellenes szuggesztiók – köztük a megsemmisülés „ördögi" tana – elleni küzdelem egy szakrális alapra helyezett, heroikus aktivitás része. Minden kispolgári moralizálást mellőzve,

elgondolkozhat az ember azon, miért van annyi háborús- és kalandfilm és krimi, amelyben szinte percenként megölnek valakit, ahol a megölt szinte mindig egy „lúzer". Ez az inváziószerű szuggesztió, amellett, hogy „izgalmas", és ez hoz profitot a gyártónak, a megsemmisülés ugyanezen téveszméjének terjesztésében működik közre.

Ez az elhívés – a saját megsemmisülésem „lehetőségének" az elhívése – mint félelem és rettegés tulajdonképpen maga is egyfajta pokolraszállás. Az Alany-hordozó vagy halhatatlan szellemi lélekkel bíró ember valóban csak a metafizikai nem-tudás *(avidjá)* sok lépcsőben előálló sorozatának negatív végeredményeként juthat e hiedelemig. Az ilyen vonatkozású szuggesztiók áradatában valóban nem könnyű belátni és megvalósítani ennek ellenkezőjét, ami végül teljes félelemnélküliséget eredményez – a halál vonatkozásában is. Ez a félelem és rettegés egyébként a modern liberális megalkuvó-konformista-konfliktuskerülő embertípus lelki szubsztanciája.

✣

A templomosok fő misztériuma, Baphomet kapcsán mondja Horváth Róbert, hogy „azzal (vagy általa szimbolizáltan) egy olyan »rettenetig« vitték a beavatandó lovagot, »amelynél lefelé nincs tovább«. Amennyiben a lovag valóban elhitte, majd megértette, hogy annál az állapotnál tényleg nincs, nem lehet lejjebb, az egyfajta sérthetetlenségi tudattal ruházta fel, amelynek a templomosok – egyebek között – a harci eredményességüket és törekvéseiket köszönhették. A »semmi«, amelyről kiderül, hogy *nem* semmi, és a »semmi«, amelyről kiderül, hogy abszolút értelemben – önmagában – *nem* lehetséges, nos, az minden drámai »megsemmisülés-élménnyel« együtt pontosan egy »baphometi funkciót« tölthet be (nem beszélve az általános életrendi tisztító hatásairól). Ahhoz, hogy a semmi ne legyen lehetséges, azonban dantei felismeréseket kell tenni. Dante a Pokol »tölcsérének« legmélye kapcsán Mestere segítségével belátta, hogy a pokolnak nincs alja, hogy azon már áthaladt. Abban a *Commediá*-ban ír erről, amely némelyek szerint templomos beavatási mű:

> »'Mielőtt e mélységből kivezetnél' –
> szóltam amint felszöktem talpra – 'mester,
> tévedés ellen néhány szót tehetnél:
> A jég hová lett? S hogy fordult igy ez fel
> lábbal az égnek? s a nap merre hágott,
> hogy ily hamar hajnal cserélt az esttel?'
> 'Azt hiszed, túl [ott] vagy még' – (szavamba vágott) –
> 'a centrumon [= a Föld középpontja, Dante
> szerint a Pokol legmélye], hol szőrén kézre fogtam
> a férget [=a Sátán], mely lyukasztja e világot?
> Túl [ott] voltál, amíg *lefelé* mozogtam;
> de fordúlván a ponton áthatoltál,
> mely felé minden súly hull, mindenhonnan.'«
> (*Pokol* XXXIV. 100–111.).

Parmenidész pedig azt mondja:

> »Mert van a létezés és nincs, ami nem létezik« (6. töredék 1–2.); és »sohasem fogod kikényszeríteni azt, hogy a nemlétezők létezzenek« (7. töredék 1.)."

✣

Létezik olyan halálközeli tapasztalás, amelyben az embert bensőleg egy sötét és feneketlen masszsza jellegű űr nyeli el a világ teljességével együtt. E sötét „massza" általi kvázi-elnyeletés okaként a metafizikai nem-tudás *(avidjá)* mellett vagy azon belül a tudati kifelé fordulást is ki kell emelni. Azt az ontológiailag „kóros" vagy keresztény nyelven szólva, az *eredendő bűn*ben megvalósult – és időben alászállva mára teljesen általános –

kifelé fordultságot, ami döntően nem elméleti, hanem – mondhatni – egzisztenciális természetű. Amikor a „massza" legkésőbb a halál pillanatában megjelenik, ez az ontológiai kifelé fordulás az, ami leírhatatlanul iszonyatossá, pánikszerűen borzalmassá teszi a megtapasztalását, s ami valószínűleg magát a megsemmisülés hiedelmével együtt járó rettegést jelentő halálfélelmet adja.

Hogy ez a közönséges mai embernél mit jelent, hogy milyen „esélyekkel" néz ezzel szembe, elképzelni is szörnyű, s alighanem ez az alapvetően katasztrofális megoldatlanság, és az ez elől való pánikszerű menekülés az, ami meghúzódik az egész modern világ alapjainál és annak sötétben lappangó, titokzatos létesítője. Mindezt a maga elementáris formájában átélve, ahol hatalmas tudati és lelki erők lépnek működésbe, nehéz tudatosítani, és azt is, hogy az, amit itt jól vagy rosszul, vagy úgyszólván jobb híján „masszának" nevezünk, *nem* végső valóság, amely mindent, még „engem" is elnyel. Megfelelő éleslátással beláthatom, hogy létezhet egy az egész világmindenséget elnyelő kozmikus-metakozmikus „massza", a tudat centrumában feloldódó, abba visszaszívódó világ végállapota, az alkimisták forma alatti, hátborzongató *caput mortum*ja ('halálfeje') – és vagyok én, aki ezt a totális-mindenséget érintő elnyeletést átéli-tapasztalja. Ez az Önvaló immáron nem elméleti, hanem azt konkrét gyakorlati-átélésbeli szinten is igazoló, tapasztalásból adódó felismerése. Az embert a halálban elnyelő-szívó áradat, zuhanás és feneketlenül lehúzó mattfekete örvényszerűség gyanánt a „massza" – a fenomenológiájában, intenzitásában pedig leírhatatlan kvázi-semmi és „megsemmisülés" – az, ami alighanem a tradicionálisan „sátánnak" nevezett erő vagy lény egyik legkevésbé áttételes formája. De mégsem egyszerűen a „sátán", vagy amennyiben az, akkor semmiképpen nem „végső valóságként" működik. Bizonyos értelemben a „masszából" a metafizikai énbe vagy Önvalóba a világokon keresztüli „erőátszívás" folyamata tetőződik itt be.

✣

A halál utáni távlatok az életben birtokba vett spirituális erők függvényei. Mindez természetesen – a benső megismerés vonalán – a megismerés, a szellemi megvalósítás vagy a vallási élet egész vonulatára is vonatkozik. Szcientista vagy „tudományos" szemléletű az az ember, akinél a tudás örökre „fejben" marad, aki „ésszel él", „okos" és hűvös racionalista. Az egész modern technikai apparátus működtetéséhez elegendő ez a képesség. Létezésére jóformán semmilyen pozitív átalakító hatást nem gyakorol az, ami a külvilág sajátosságaiból és törvényszerűségeiből, netalán a szellemi igazságból a fejében van. Így foglalkoznak a jelenkorban százmilliók vallással, sőt „ezotériával", „spiritualitással" és „jógáznak", „*zen*-ülnek" és „meditálnak". Miközben nap mint nap az ezek eredeti lényegének antitézisét képező létrontást képviselik és a modern világ szekerét tolják. Azzal áltatják magukat, hogy munkájuk közben és mellett ők valójában „más dolgokkal foglalkoznak", ők „mások", erre csak a megélhetés miatt van – mintegy mellesleg – szükség. Elméletben. Fejben. 10–20 év után aztán csodálkoznak, hogy sehova se jutnak. Amit rejtett életükben, a *hobby*jukban – a vasárnapi misén vagy a „jóga"-tanfolyamon – felépítenek, nappal „hivatásszerűen" lerombolják. Mert nem kockáz-

„A halál utáni lehetőségek kézbe vétele nem kulturált szabadidőtöltés. Nincs olyasmi, hogy délután és hétvégén megvalósítok, ellenben – tekintettel a sajnálatos körülményekre – munka közben ellenmegvalósítok. Vagyis van ilyen, de ennek a végösszege szigorúan: nulla. Stagnálás. Stagnálás azonban nincs, mert aki nem emelkedik, az, ha jobban megvizsgálja magát, rájön, hogy hanyatlik. Függetlenül attól, hogy mit ér el a külvilágban."

tatnak. Nem adnak fel semmit. Nem állnak el a hamis létalaptól, s nem állnak az igazság mellé – a következményekre való tekintet nélkül.

Ugyanez a harcban, a harcművészetben a csak testtel gyakorlók esete; legyenek akármilyen szorgalmasak és fanatikusak – sehova se jutnak. Tudnak rúgni, ütni, lőni, ismerik a formákat. De mivel nem igaz emberek, nem juthatnak el a mélyebb megismeréshez. Az ellenséget kívül keresik, azt akarják erővel és a formával leküzdeni, így tévúton járnak.

A távol-keleti, s azon belül japán tanításokban gyakran megjelenő, közönségesen „hasnak" fordított „*hará*ba" – ami nem a testben van, hanem a tudatban – úgy száll le a tudás, hogy az ember

Awa Kenzo (1880–1939), a tradicionális íjászat legnagyobb ismert mestere

a hamis létalapját – „*kata*ként" ('formagyakorlatként') – felszámolja. Azt, amit az inkarnációval együtt hozott, feloldja és 'meghalasztja' (*mortificatio*), felszámolva ezzel a startpont előtti akadályokat (ezt fejezi ki bizonyos rangfokozati rendszerekben a *kyu*k csökkenő rendje), és létét egy tiszta *materia primá*ból újjáteremti. Sorsközösséget vállal az intuitíve felismert igazsággal. Ez nem észkérdés. *Metanoia*. *Conversio*. 'Megfordulás'. Ez a szupraintellektuális áthatottságon túl egy heroikus akarati aktus, amihez a fényt a tökéletes lényegfelismerés adja. A pusztán fejben maradt tudás egy kiszáradt szobatudóskodáson vagy tévelygő experimentalizmuson kívül sehova se vezet. Persze az elméleti tudás megszerzésének megkerülése még reménytelenebb. Egy nagy harcművész, Don Quijote példája jól mutatja, mit kell tenni. Egy darabig olvasni kell (ismeretelméleti aszkézis), „tanulmányozni az irodalmat", megérteni a dolgokat és összefüggéseket. Azután nyergelni és síkra szállni az igazságért, a világgal – ami kis falutól a nemzetközi diplomáciáig tálcán kínálja a harcmezőket – megütközni, próbára tenni a tanultakat. Sancho Panza a modern ember – a mai konzumidióta és plázazombi – prototípusa pedig nem érti, miért kell ezt tenni, mikor otthon a langymelegben, teli hassal konfliktusmentesen lehet tenyészni…

Az, ami a modern világban van, nyilvánvalóan nem jelenti azt, hogy feltétlenül modern (a metafizikai sötétség szinonimájaként értve). A fent említett modern világ szekértolója arra utal, amikor valaki akarva vagy akaratlanul a modern világ szekerét tolja, függetlenül attól, hogy mit csinál vagy miből él. Többé-kevésbé, jószántából vagy kénytelen-kelletlen kollaborál a modernitás erőivel. A legtöbb közéleti személy, politikus és tudós és tanító a leghatékonyabb módon kollaborál a létrontás erőivel, de lehetséges és van is ellenpélda. A legtöbb könyvkiadó drasztikusan hozzájárul könyveivel a tudati sötétség fokozá-

sához, de lehetséges és van is ellenpélda. A legtöbb zenész, könyvtáros, katona, tanár vagy akár segédmunkás szintén – többnyire balekként – kollaboráns, de lehetséges és van is ellenpélda (noha a közvetlen parancsokat végrehajtó katona esete mind közül a legproblematikusabb). Végül ugyanez vonatkozik a családi életre is. Idült hitványságok és léthazugságok képesek sunyin bebújni amögé, hogy kérem, nekem családom van.

Ha lehet valamit a tradicionális értékek és emberek érdekében csinálni, akkor azt érdemes, sőt bizonyos értelemben kell is csinálni; ha nem lehet, akkor azzal fel kell hagyni. Ehhez az ész és a fejben lévő tudás kevés. A létszemlélet nem *hobby*, a vallás nem kulturált szabadidőtöltés. Iskarióti Júdás okos, tanul ember volt: ma tudósnak mondanánk. Mégis elárulta az istenit. Azt az egyszerű kérdést kell feltenni, hogy „miből élek?"; „mit szolgál az, amiből élek?". Egy jobb megfogalmazással élve: „Senki sem szolgálhat két úrnak: vagy gyűlöli az egyiket, a másikat pedig szereti, vagy ragaszkodik az egyikhez, a másikat pedig megveti. Nem szolgálhattok az Istennek is, és Mammonnak is." Miért nem? Mert akkor a halállal szemközti létben és a halállal vívott küzdelemben meg fogtok bukni.

Nem szokták érteni, de a jelenkori felforgatást vagy létrontást is Isten akarja („szükség, hogy a világban botránkozások essenek"), és a létrendi megtisztulást, felemelkedést és szakralizációt is. Az, hogy mindenki mindkettőben részt vesz, olcsó szofizma. Persze, hiszen amíg test és világ „van", addig *corruptio* ('romlás') is van. Ebbe az ember mint ember gyakorlatilag beleszületik (erre utal a 'eredeti bűn', a *peccatum originale* ideája). Hogy az egzisztencia és a tudat súlypontja hol van, s főként hova tevődik át folyamatosan és *akaratlagosan*, az a lényeg. Ezt a problémát nem lehet megkerülni. A létezésem szakralizálása a feladat, nem pusztán a téves gondolataim helyes gondolatokra (létszemléletre) cserélése, ami persze elengedhetetlen. Ennek funkcionális bázisa a tudatfunkciók (a gondolkozás, az érzés, és az akarás) megelevenítése.

✣

A halállal szemközti lét a heroikus lét alapeleme. De kívül végső soron semmi nincs, amit le kellene győzni. Az *aiki-dó* mestere, Uesiba Morihei mondja: „az ellenféllel voltaképpen egyek vagytok", ami – a jelen esetben, mintegy illusztratív példaként – azt jelenti, hogy bizonyos értelemben van ugyan ellenfél, de nem tőlem függetlenül van, mert a tudati térben, az én tudati teremben jelenik meg vagy merül fel egy illuzóriusan valóságos kivetítés révén („valójában még sincsen"). Ez a harcos útján azért megy végbe (úgy kell felfogni), hogy önnön tudati világa felett a hatalmat – egy létrendi győzelem jegyében – átvegye. A „voltaképpen egyek

Aiki-do O sensei: Ueshiba Morihei (1883–1969)

vagytok" azt jelenti, hogy a látszatra valóságos ellenfél az én tudati objektivitásom, vagy ha úgy tetszik, az én modalitásom, amelyet/akit a tudati funkciók feletti hatalom megszerzése után én mozgatok („az »ellenfél« veled együtt mozog").

A modernek és az európaiak ezen a téren főként azért nem érik el soha azt a szintet, amit az egykori valódi keleti mesterek, mert nem fektetnek kellő hangsúlyt a harcművészet – a technika melletti és azon túli – spirituális lényegének megismerésére. Mivel valójában nincs fogalmuk arról, hogy miben is áll ez valójában, vagy ha igen, azt – a *New Age* e területre extrapolált változataként – ál- és antitradicionális alapokon teszik. A döntő többség azonban valahogy úgy fogja fel, hogy nagyon-nagyon sok fizikai tréning és legfeljebb egy ehhez kívülről hozzávarrt (amolyan „utcán nem verekszünk" típusú) moralizálás vagy „etika" vezet majd eredményre. Ezzel pedig csak a dolog külső héját piszkálgatják. A *budó* vagy *busi-dó* lényege nem morális és nem is etikai, hanem metafizikai és theurgiko-mágikus, amiben tehát a heroikus tett *(praxisz heroiké)* és a tudás *(gnószisz)* szerves egysége valósul meg. (Egyébként az *aiki-dó* lényegéből fakadóan olyan, hogy különösen alkalmas a modern eltévelyedett szemléleti alapon való gyakorlásra, mégpedig nem egészen mellékesen amiatt, hogy a keletieknek, akiknek mindezt korrektív-kritikai módon felügyelni kellene, valahogy nincs érzékük az antitradicionalitás iránt.) Mindent összevetve, a modern ember mint modern ember alkalmatlan a tradicionális harcművészet útként való bejárására: mert egyrészt a masszívan antitradicionális társadalmi környezet miatt szinte egy teljes – és intenzíven a megismerés jegyében álló – életre van szükség a létszemlélet újra hagyományossá tételéhez. Másrészt szintén egy teljes életre van (lenne) szükség az adott szellemi forma készségszintű elsajátításához is. Ez tehát összesen két élet. Ilyenformán óhatatlanul vagy nem-megfelelő létszemlélettel gyakorol (miáltal csak a külső kérget képes megragadni), vagy ha visszaszerezte a megfelelő tradicionális létszemléletet és ilyenformán képes behatolni a lényeg területére, (az emberi élet rövidsége miatt) többnyire már késő elkezdeni a gyakorlást.

„Ha lehet valamit a tradicionális értékek és emberek érdekében csinálni, akkor azt érdemes, sőt bizonyos értelemben kell is csinálni; ha nem lehet, akkor azzal fel kell hagyni. Ehhez az ész és a fejben lévő tudás kevés. A létszemlélet nem* hobby, *a vallás nem kulturált szabadidőtöltés. Iskarióti Júdás okos, tanul ember volt: ma tudósnak mondanánk. Mégis elárulta az istenit."

A „tehetség" szorosan összefügg azzal, amit Keleten *szvadharmá*nak ('saját létmód', 'saját út') neveznek. A metafizikai princípiumok birtokába vételének kivételes eseteiben az ember valamennyire minden tekintetben, úgyszólván egyetemesen vagy gömbszerűen „tehetséges" lesz. Saját létmódját megtalálva és megvalósítva azonban az ez által kijelölt formai területen kiemelkedően az lesz. Ez mintegy visszajelzésszerűen igazolja is azt, hogy a létező saját létmódjában és útján van. A saját létmód az egyetemes igazság konkrét formai leképződése az adott emberi szintre. Megtalálásának előfeltétele a hamis létalapok, a benső modernitás és létrontás szellemének felszámolása a saját életben.

De valójában nem az a lényeg (noha ez sem teljesen mellékes, hiszen a fő társadalmi létmódokhoz vagyis a *kaszt*okhoz funkciók kötődnek és viszont), hogy mit csinál az ember, hanem az, hogy amit tesz, azt *mire irányulva, minek a jegyében teszi*. A *metanoia* vagy *conversio* (egzisztenciális 'megfordulás') révén az ember a periféria felől a centrum felé fordul, afelé törekszik. Ez

a jelen esetben azt jelenti, hogy a metafizikailag értékorientált embernek (*mutatis mutandis* közéleti személynek, politikusnak, vállalatvezetőnek és beosztottnak, tudósnak és tanítónak, könyvkiadónak és zenésznek, könyvtárosnak, katonának, tanárnak vagy segédmunkásnak) homlokegyenest másmilyennek kell lennie, mint modern kortársai, és nem elsősorban formailag (bár némileg úgy is), hanem lényegileg.

Egy mai európai úgynevezett vallásos ember jóformán minden lényegi vonatkozásban ugyanolyan, mint a legvallástalanabb kortársainak bármelyike. Itt a másságnak markánsan meg kell mutatkoznia; tulajdonképpen kvázi egy százhetvenhetvenöt fokos eltéréssel kell másnak lennie. Mert amiről itt beszélünk, az nem az, hogy miközben ugyanazt csinálja, mint a profán, vallástalan és antitradicionális áthatottságú kortársai és „kollégái", ő azért fejben vagy a „lelkében" mégiscsak „igaz ember", és más, mint a többiek. Hiszen ő délután vagy hétvégén misére jár vagy „jógázik", nyíl-lő, *zen*-ül és komoly dolgokat olvas. Ezek nem *hobby*k. A halál utáni lehetőségek kézbe vétele nem kulturált szabadidőtöltés. Nincs olyasmi, hogy délután és hétvégén megvalósítok, ellenben – tekintettel a sajnálatos körülményekre – munka közben ellenmegvalósítok. Nincs olyasmi, hogy magánemberként hobby-tradicionalista vagyok, politikusként pedig modern tendenciák mozgatottja és populisztikus demokrata. Vagyis van ilyen, de ennek a végösszege szigorúan: nulla. Stagnálás. Stagnálás azonban nincs, mert aki nem emelkedik, az, ha jobban megvizsgálja magát, rájön, hogy hanyatlik. Függetlenül attól, hogy mit ér el a külvilágban. A tudásnak, a tradicionális vagy eszmei igazságnak így vagy úgy, de érvényt kell szerezni, lehetőleg mindenütt: először a „fejemben", vagyis racionális szinten, azután a szűkebb környezetemben, azután a tágabb környezetemben, azután „megemésztve" mindezt *(hara)* a lét totalitásában. A fejből csak a megtisztított létezés kapuján keresztül száll le a tudás a *hará*ba. Csak így lehetséges, hogy „vérré válik". Folyamatosan és fokozatosan próbára kell tennem, amit tudok, amiről úgy vélem, hogy tudom, s ami nem működik, azt elméletileg újra elő kell vennem. Majd újra próbára tenni egyre szélesebb körben és egyre több lehetséges vonatkozásban. Létterületeket, harcmezőket kell nyitnom, sőt teremtenem alkatomnak (*szvadharmá*mnak) és lehetőségeimnek megfelelően: és közben valódi erőkkel kell operálnom. Ekkor lesz az elméletből önátalakítás és önmeghaladás.

✣

A halál utáni lét milyensége a leélt élet minőségének függvényében válik valósággá. Az élet érték-

Tasunko Witkó – Akinek a „lova" őrült – (1840–1877) az oglala lakoták főnöke, a modern amerikai létrontás elleni heroikus küzdelem egyik ikonja. A „beszélő" beavatási indián név utalás a testi hordozó felett megvalósított uralom mintegy „kívülről" nézve abnormis voltára

elméletileg valóban értékelhető összes törekvése a halállal szemközt élt élet pozitív következménye. Szinte természeti törvény erejével igaz, hogy automatikus üdvözülés és erőfeszítés nélküli mennyei létbe jutás nincs. A halál utáni lehetőségek köre az életben megszerzett tudati erők és a saját alanyiság megvalósítottsági fokának, vagy vallási nyelven szólva az Isten-közeliségnek a függvénye. Ennek megvalósulása egy tradicionálisan értelmezhető spirituális út vagy vallásos (nem pusztán *konfesszionális*, hanem *religionális*) élet eredménye. Az ilyen irányban semmit nem tett, vagyis elherdált élet következménye az, amit tradicionálisan „pokolnak" neveznek.

A megsemmisülésben hívők részéről minden szellemi, netán heroikus erőfeszítés, sőt csupán egy magasabb rendű életre való törekvés értelmetlen és értelmezhetetlen. Minden törekvésük csupán a fogantatás-születés és a biológiai halál közötti lét körülményeinek alakítására, az élet élvezeti fokának hedonisztikus és konformista növelése mentén vetődik fel. Birkanyáj-szellem. Legel, ürít és koitál. Lehetőleg minél több ellenkező – vagy ha a korszellem azt súgja – azonos nemű fajtársával. A hagyományellenes szemlélet ideológiai-teoretikus alapja, vagy ha úgy tetszik, a modernitás három legfőbb dogmája: az ember állat, a világ és a társadalom automatikusan fejlődik, és az ember megsemmisül a halálban – a jelenkori „civilizáció" legmélyebb hiedelmei, amelyeket természetesen bárkinek, mint mondani szokás, jogában áll vallani, mint ahogy jogában áll elutasítani is, majd ebbéli döntésének következményeit viselni.

„A halál utáni lehetőségek köre az életben megszerzett tudati erők és a saját alanyiság megvalósítottsági fokának, vagy vallási nyelven szólva az Isten-közeliségnek a függvénye. Ennek megvalósulása egy tradicionálisan értelmezhető spirituális út vagy vallásos (nem pusztán konfesszionális, *hanem* religionális*) élet eredménye. Az ilyen irányban semmit nem tett, vagyis elherdált élet következménye az, amit tradicionálisan »pokolnak« neveznek."*

A jelenkori nyugati típusú liberál-demokráciákban bár kétségtelenül jóformán mindenféle nézetet ki lehet fejteni, a rendszer hátterében lappangó téves ideológiával nem kompatibilis nézetek nem (vagy a csak a rendszer teljes legyőzése árán) kerülhetnek kirekesztett helyzetből meghatározó szerepbe. E tekintetben a *liberál-demokratizmus* a modernizmus másik agresszív formájával, a *totalitárius diktatúrával* voltaképpen megegyezik: más-más eszközökkel ugyan, de ideológiai hátterének sérthetetlenségén mindkettő diktatórikus agresszivitással őrködik. A totalitárius diktatúra egyáltalán nem tűr el egyéb nézeteket, s brutális primitivitása ezek esetleges megjelenésére fizikai megsemmisítéssel válaszol. A körmönfontabb liberáldemokratizmus miközben – szigorúan jelentéktelen helyeken – lehetővé teszi egyéb nézetek kifejtését, megjelenését, azok megbélyegzése, nevetségessé tétele, egyszóval ellehetetlenítése végett fősodorbeli és hatalmi eszközök gátlástalan alkalmazásával mindent elkövet: közéleti szuggesztiók és főként a fegyelmezőkényszerítő-véleményhatalmi eszközök különböző típusainak s fokozatainak arzenálszerűen összehangolt bevetését alkalmazza. Tekintettel erre, a gyakorlatilag mesterségesen legyártott jelenkori világban minden szélesebb körű társadalmi és közéleti „siker" ezen erőkkel való többé-kevésbé frappáns és önszorgalmú együttműködésnek, az azok általi mozgathatóságnak a függvénye. A tudati világ önmagamba való visszavétele nélkül, mára a sikernek a valódi intelligibilis Értékkel elveszett a kapcsolata, ahhoz nincs köze. A siker mára nem a középszerűséggel lépett frigyre, hanem a trenddé vált hitványság vagy – a többre hivatott ember esetében – a létrendi árulások függvénye. Ám a siker kevés a halállal szemben…